SUURET JA PIENET SAMAAN TALOON

Brezhnev säästi sanottavansa

Historiallisen Ety-kokouksen pääarkkitehtina nähty Neuvostoliiton puoluejohtaja Leonid Brezhnev saapui Helsinkiin tyytyväisesti myhäillen mutta vähin äänin. Toisin kuin presidentti Gerald Ford ja monet muut kokousvieraat Brezhnev ei antanut minkäänlaista tulolausuntoa, vaan säästi kaiken sanottavansa torstain virallisen puheenvuoroon.

Neuvostoliiton valtuuskunta saapui Helsinkiin 14-vaunuisella erikoisjunalla iltapäivällä muutama tunti aikaisemmin kuin presidentti Ford. Brezhnevin seurassa saapui myös ulkoministeri Andrei Gromyko, joka on vastannut Neuvostoliiton ulkopolitiikan toimeenpanosta 1950-luvulta lähtien.

Kun poliisihelikopterin ja ilmavoimien kahden hävittäjän saattelema erikoisjuna oli pysähtynyt muulta liikenteeltä tilapäisesti kokonaan suljetulle Helsingin rautatieasemalla, sen takaosasta ilmestyi asemalaiturille aurinkoisesti hymyilevä Nkp:n pääsihteeri.

Ensimmäisenä Brezhneviä tervehti lentoasemalta kaupunkiin kiirehtinyt presidentti Kekkonen, joka tapasi Brezhnevin edellisen kerran viime helmikuussa Kremlissä.

Vastaanottajajoukossa olivat myös ulkoministeri Olavi Mattila, ulkoministeriön virkamiehiä sekä Neuvostoliiton suurlähetystön henkilökuntaa.

Lehdistö ei saanut lausuntoa

Kaksi neuvostoliittolaista pioneerityttöä kukitti maansa johtajan, joka käveli käsikkäin presidentti Kekkosen kanssa suoraan aseman ulkopuolella odottaneiden mustien autojen luo. Vain hetkeksi Brezhnev kääntyi vilkuttamaan pitkälle kamerarivistölle ja runsaslukuiselle lehtimiesjoukolle, mutta ei pysähtynyt valmiiksi asennetun mikrofonin kohdalle.

Puoluejohtaja Brezhnevin on määrä esittää Neuvostoliiton virallinen puheenvuoro torstaina aamupäivällä Finlandia-talossa pidettävässä istunnossa, jossa jokaisen valtuuskunnan puheaika oh etukäteen pyritty rajoittamaan 20 minuuttiin.

Brezhnevin ja Gromykon lisäksi Neuvostoliiton Etyk-valtuuskuntaan kuuluvat mm. Nkp:n keskuskomitean jäsen Konstantin Tshernenko sekä maan Etyk-valtuuskuntaa Genevessä johtanut Anatoli Kovaljov.

Neuvostoliiton valtuuskunnan tuonut erikoisjuna ylitti Suomen rajan tiistaiaamuna klo 10.45. Vainikkalan raja-asemalle sitä olivat saapuneet Suomen hallituksen puolesta vastaanottamaan pääministeri Keijo Liinamaa sekä Moskovan-suurlähettiläs Jaakko Hallama. Myös Neuvostoliiton Helsingin-suurlähettiläs Vladimir Stepanov liittyi seurueeseen Vainikkalassa.

Vainikkalaan Neuvostoliiton valtuuskuntaa oli kiirehtinyt tervehtimään myös Skp:n varapuheenjohtaja Taisto Sinisalo.

Brezhnev oli hyvällä tuulella ja rupatteli vastaanottajiensa kanssa mm. Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain äskettäisestä avaruuslennosta sekä presidentti Kekkosen vastaanottokiireistä.

Pääministeri Liinamaa ja suurlähettiläs Hallama nousivat Vainikkalassa samaan junaan Neuvostoliiton valtuuskunnan kanssa ja pitivät sille seuraa Helsinkiin saakka.

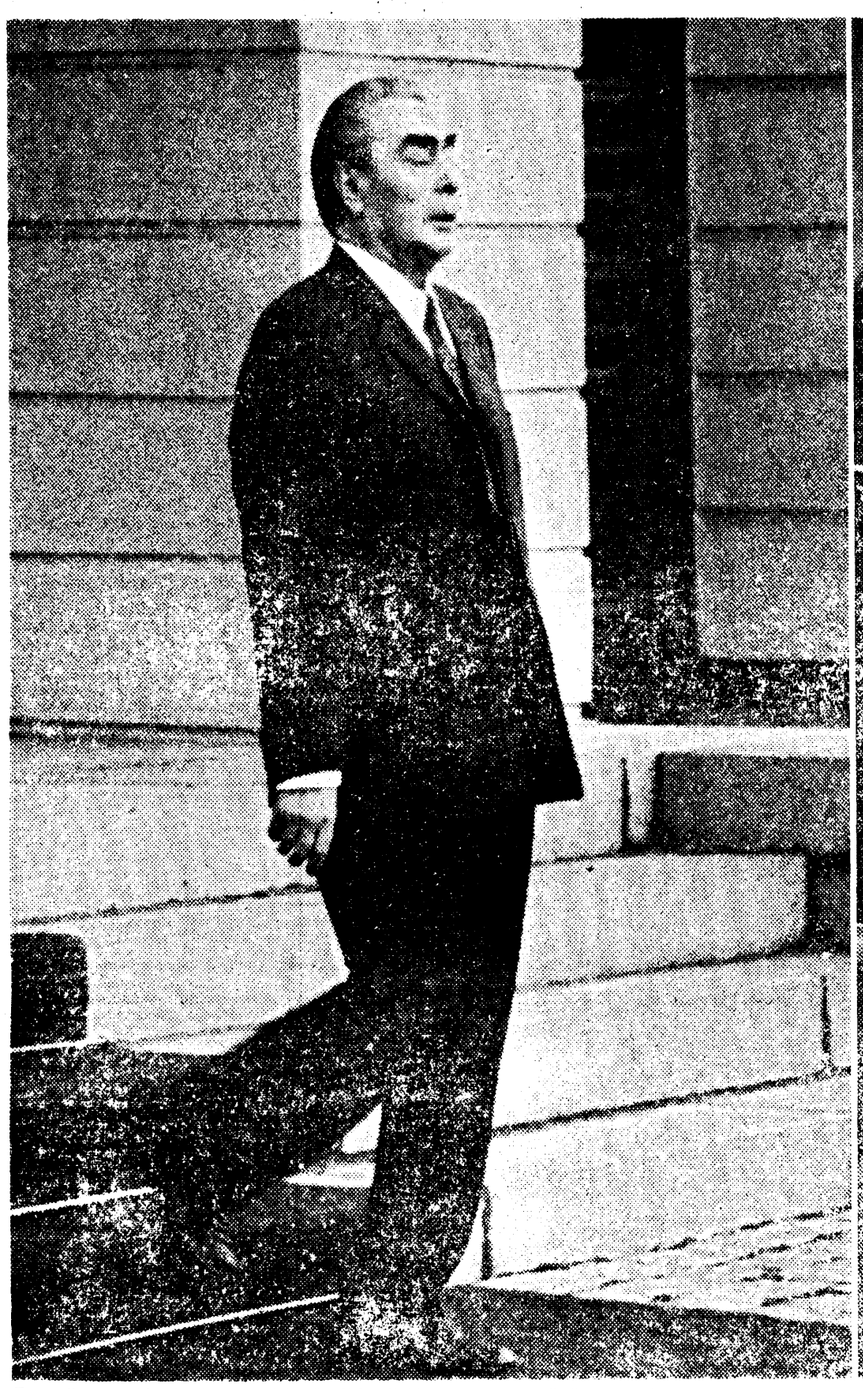

Tasavallan presidentin linnassa, isännän Urho Kekkosen vieraina oli tiistaina todellisia arvokkaita vieraita: ensinnä Yhdysvaltain presidentti Gerald Ford (oik.), sitten Neuvostoliiton kommunistipuolueen ensimmäinen sihteeri Leonid Brezhnev (vas.) ja kolmantena Jugoslavian presidentti Josip Broz Tito.

Ford odottaa lisäliennytystä

Yhdysvaltain presidentti Gerald Ford julisti tiistaina, että Helsingin Ety-huippukokous voi antaa uuden sysäyksen jännityksen liennytykselle.

Hän varoitti samalla, että Ety-asiakirjan allekirjoittajavaltioiden on muunnettava sen sisältämät periaatteet käytännön toimiksi, jotta Euroopan turvallisuus voisi toteutua.

Lyhyessä puheessa Helsingin lentoasemalla Ford sanoi huippukokouksen muiden osanottajien kanssa pyrkivänsä lisätoimin "rakentamaan rauhanomaisia, yhteistyön ja kaikille hyödyllisiä suhteita Euroopan kaikkien maiden kesken".

Hän vakuutti Yhdysvaltain osallistuvan täysin Ety-asiakirjan Euroopan suurempaa turvallisuutta ja yhteistyötä koskevien lupausten toteuttamiseen.

"Yhdysvaltain turvallisuus ja hyvinvointi on sidottu Euroopan turvallisuuteen ja vakaaseen tasapainoon", hän sanoi.

Puhe kentällä

Ford piti puheensa heti senjälkeen kun presidentti Urho Kekkonen oli toivottanut hänet ja rouva Betty Fordin sekä ulkoministeri Henry Kissingerin tervetulleiksi Helsinkiin.

Saapumispuheen pito sijoitettiin kentälle lentoasemarakennuksen eteen, sillä Yhdysvaltain presidentillä oli monin verroin enemmän kuulijoita kuin muilla korkeilla vierailla.

Kentälle ehti myös Valkoisen talon lehtimieskaartin etujoukko, joka saapui Fordin erikoiskoneessa. Tämän vuoksi lentoaseman pieni lehdistöhuone ei olisi riittänyt.

Ford on ensimmäinen Yhdysvaltain virassa oleva presidentti, joka on saapunut Suomeen. Myöskään ulkoministeri Kissinger ei ole aiemmin käynyt maassamme. Kaksi vuotta sitten Etykin ulkoministerikokouksessa Yhdysvaltoja edusti Kissingerin edeltäjä William Rogers.

"Rouva Ford ja minä haluamme ilmaista suuren mielihyvämme siitä että olemme Suomessa tässä yhteydessä", Yhdysvaltain presidentti sanoi isäntäväen osoitteeseen.

"Osoitan Suomen hallitukselle ja Suomen kansalle Yhdysvaltain ja kaikkien amerikkalaisten lämpimän ystävyyden ja lämpimän ihailun", hän sanoi puheessaan. "Suomi on mitä sopivin isäntä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen tätä päätösvaihetta varten.

Yhdysvaltain suurlähettiläs Mark Austad, joka on innokas kaitafilmaaja, ikuisti kameraallaan historiallisen saapumisen.

Presidentit Ford ja Kekkonen keskustelivat vilkkaasti kävellessään kentältä lentoaseman VIP-huoneeseen. Heidän perässään kulkivat ulkoministerit Kissinger ja Olavi J. Mattila kuulumisia vaihtaen.

Rouva Betty Fordille, jolla oli yllään vaaleansininen jakkupuku, pitivät seuraa suurlähettiläs Austadin puoliso ja rouva Annikki Mattila.

Helsinkiin Ford lensi Krakovasta, missä hän päätti kaksipäiväisen vierailun Puolassa. Iltapäivällä hän tutustui Krakovan vanhaan toriin ja julisti tuhansille puolalaisille haluavansa lujittaa Yhdysvaltain ja Puolan välisiä suhteita.

Sitä ennen Ford kävi Ausschwitzin kuolemanleirillä, jossa saksalaiset surmasivat neljä miljoonaa ihmistä toisen maailmansodan aikana.

UKK kätteli maailmanennätyksen

Kaksikymmentäkuusi kertaa muutama kymmenen askelta Helsingin lentoaseman VIP-huoneen ovelta mustanharmaalla asvaltilla seisovan suihkujätin viereen, kaksikymmentäkuusi kädenpuristusta, kaksikymmentäkuusi ystävällistä tervehdystä, välillä kaksi kalaa ja muuta syötävää sekä huipputason tapaamisia...

Siinä oli lyhyesti presidentti Urho Kekkosen suuri päivä jonka aikana hän todennäköisesti pääsi Guinnesin Ennätystenkirjaan lyömällä yhden vuorokauden aikana suoritettujen huippujohtajien kättelyennätyksen.

Presidentin vuorokausi alkoi jo tiistaita vasten yöllä kun hän otti vastaan pienen Liechtensteinin pääministerin Walter Kiebelerin, joka saapui muutamaa minuuttia yli puolenyön Helsingin lentoasemalle.

Lyhyt yöuni

Seuraavina olivat vuorossa ehkä tavallista lyhyemmäksi jäänyt yöuni, tavanomaiset aamutoimet, muutama Linnassa vietetty "tavallinen" työtunti, johon sisältyi lähinnä postin avaaminen ja sen jälkeen kiito mustassa autossa Linnasta lentokentälle.

Ensimmäinen päivällä tullut vieras oli Bulgarian puoluejohtaja Todor Zhivkov, jota kuljettanut Bulgarian lentoyhtiön sinivalkoinen Tu 134 laskeutui kello 11.55 lentoaseman kiitoradalle, rullasi hitaasti lentoasemarakennuksen eteen ja aukaisi siinä ovensa.

Myöhäisemmät saapumiset eivät juuri kovin paljon poikenneet pienikokoisen ja harmaatukkaisen Bulgarian Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokousvaltuuskunnan johtajan saapumisesta.

Lippu ylös ja alas

Polkkeuksia tietysti oli, mutta turvakokousvaltuuskunnan johtajan "mallisaapuminen" oli tiistain kokemusten perusteella suurin piirtein seuraavanlainen:

Lentokoneen saavuttua ja oven avauduttua kiidätetään paikalle portaat.

Koneen oviaukossa häilyvistä varjoista astuu esiin yksi silmiään siristelevä tummaan asuun ja hillittyyn solmioon sonnustautunut mies.

Hetkeä aikaisemmin kolme merisotilasta on nostanut kyseisen saapujamaan lipun pitämään seuraa jo ennestään lentoaseman edustan salkorivistössä liehuvalle Suomen lipulle. Usein liput kohosivat salkoihinsa todella viime hetkellä, toisinaan ne saivat liehua useita kymmeniä minuutteja vieraita kuljettaneiden koneiden ollessa myöhässä.

Lyhimmän aikaa ennätti todennäköisesti liehua Espanjan pääministeriä Carlos Arias Navarroa tervehtivä Espanjan lippu. Pisimmän aikaa salkojen päässä komeilivat Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeriä Kurt Waldheimia ja samassa koneessa saapunutta San Marinon kääpiövaltion ulkoministeriä Gian Luigi Bertiä odottelevat liput.

Kättelyä ja kuulumisia

Presidentti Kekkosen ja ulkoministeri Olavi J. Mattilan johtama vastaanottovaltuuskunta marssi muutaman kymmenen askelen matkan koneen portaiden juurelle, käteltiin, kerrottiin kenties joitakin kuulumisia ja sen jälkeen marssittiin yhtä matkaa VIP-huoneeseen.

Kekkonen siirtyy tämän jälkeen omaan oleskelutilaansa tai lähtee uudelle muutaman kymmenen metrin matkalle seuraavaa turvakokousvierasta tuovan lentokoneen viereen.

Vieras puolestaan siirtyy VIP-huoneen vieressä olevaan uutishuoneeseen. Maanantaina myös presidentti Kekkonen seurasi vierastaan uutismiesten eteen Kyproksen valtionpäämiehen arkkipiispa Makarioksen mukana. Tiistaina vieraat saivat astua korokkeelleen yksin.

Sitten seurasi tavallisesti lyhyt lausunto, jossa mahdollisesti muisteltiin mielihyvällä aikaisempia Suomen vierailuja ja kiiteltiin Suomen ja presidentti Kekkosen ansioita turvakokouksen eteenpäinviemisessä ja sen isännöimisessä.

"Arvostamme tuloksia"

Ja tyypillinen saapumislausunto saattaisi olla vaikka seuraavanlainen:

"Tshekkoslovakian kansa arvostaa hyvin suuresti saavutettuja tuloksia ja Tshekkoslovakian kansa arvostaa hyvin suuresti suomalaisten osuutta ja myös presidentti Kekkosen osuutta konferenssin järjestämisessä. Haluan myös tervehtiä Suomen kansaa ja Suomen hallitusta. Toivomme että nämä päivät Helsingissä tulevat muodostamaan uuden vaiheen Euroopan historiassa", Tshekkoslovakian valtuuskuntaa johtava puoluejohtaja-presidentti Gustav Husak tervehti uutishuoneen kirkkaita televisiovaloja, magnetofonimikrofoneja ja kameroiden räpsähdyksiä.

Tähän runkoon sitten jokainen lisäsi omia erikoispiirteitään.

"Turvakokouksesta on hyötyä sosialistisille maille, mutta siitä on hyötyä myös kapitalistisille maille", Bulgarian Zhivkov sanoi.

"Huippukokous ei ole vain yksi poliittisten johtajien tapaaminen, vaan se on myös keino jatkaa yhteistyö- ja lievennyspolitiikkaa Euroopassa kaikkien osapuolten hyödyksi", Tanskan pääministeri Anker Jörgensen sanoi sen jälkeen kun hän oli korostanut Tanskan jo vuosia jatkuneita ponnisteluja Helsingin huippukokouksen onnistumiseksi.

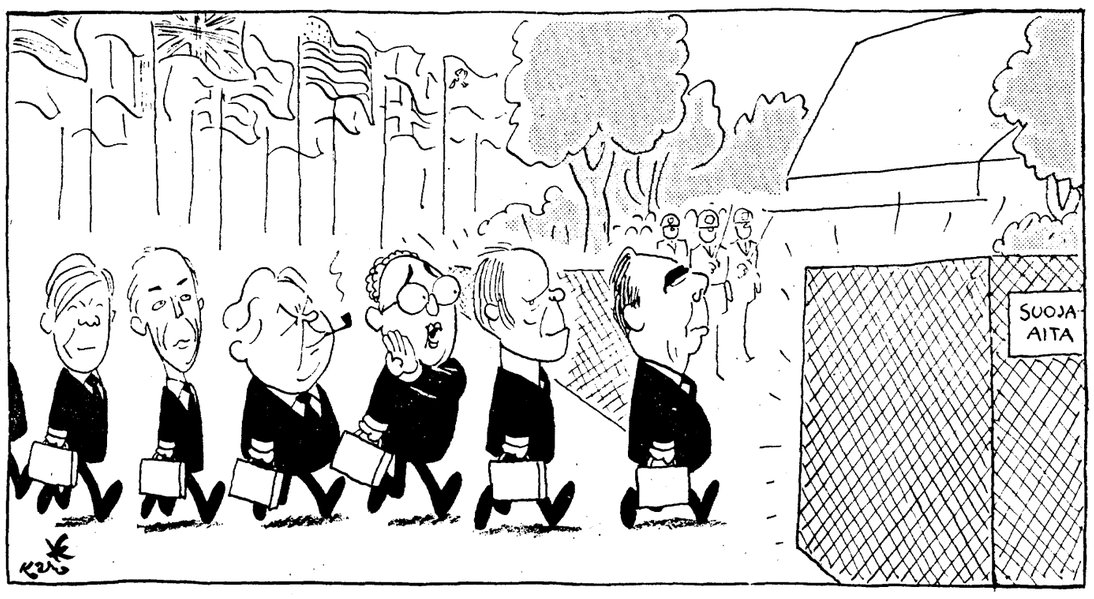

Kari, copyright by arrangement with Helsingin Sanomat

— Oletko kuullut että ne kutsuvat tuota 'Kekkosen katiskaksi'.

"Olemme iloisia"

"Olemme iloisia siitä, että konferenssin loppukokous voidaan pitää Helsingissä, mistä koko konferenssi sai alkunsa", Islannin Geir Hallgrimsson sanoi.

Hän vakuutti virallisen lausuntonsa jälkeen, että Islanti aikoo jatkaa omaksumaansa kalastusvesirajapolitiikkaa.

Jugoslavian presidentti Josip Broz Tito puolestaan toivoi turvakokouksen auttavan rauhanrakentamisessa Euroopan lisäksi muuallakin maailmassa.

Mutta poikkeuksiakin oli ja luultavasti vähiten juhlallisen lausunnon esitti Saksan liittotasavallan liittokansleri Helmut Schmidt.

"Mitäs tässä odotetaan...? Kuinka pitkä sen pitäisi olla...?" Schmidt kysyi häntä opastamassa olleelta turvakokousvirkailijalta uutishuoneen ovella.

Sen jälkeen hän varsin vapaamuotoisesti selitti, että huippukokouksen tärkein merkitys on johtajien kahdenkeskisissä tapaamisissa, joita hänellä on edessään täysi tusina.

"Työthän on tehty jo Genevessä," Schmidt totesi.

Hän pahoitteli, ettei tiukan aikataulun vuoksi ennätä nähdä kovinkaan paljon Suomea.

"Mutta rapuja aion syödä joka tapauksessa," länsisaksalainen lisäsi.

Ja jotkut valtuuskuntajohtajat eivät suostuneet antamaan lausuntoa lainkaan.

Näihin kuului mm. Englannin pääministeri Harold Wilson sekä eräiden pienempien maiden edustajia.

Schmidtin pikkujetti

Myös Schmidtin saapuminen lentoasemalle poikkesi hieman muista, sillä tavanomaisten suurien Boeingien, Super Caravellejen, Tupolevien ja Iljushinien asemasta hän käytti pientä bisnesjettiä.

Schmidtin myöhässä ollut tulo aiheutti hämminkiä lentokentällä, sillä juuri ennen häntä saapui liittotasavallan ulkoministeri ja varakansleri Hans Dietrich Genscher Schmidtin koneen kaksoiskappaleella — eri koneella siksi, etteivät kansleri ja varakansleri saa nousta yhdessä samaan koneeseen.

Välillä Schmidtinä pidettyä Genscheriä kuljettanut kone ohjattiin kauaksi vastaanottojoukosta, ja vasta Genscherin astuttua pikkubussin ovesta VIP-huoneen edessä ja Schmidtin koneen burahtaessa samalla kiitoradalle tilanne selvisi.

Pitkä lista

Ja näissä puitteissa siis saapuivat kaksikymmentäkuusi valtuuskuntajohtajaa Helsinkiin.

Tiistain saapujat lentoasemalla olivat saapumisjärjestyksessä seuraavat:

Bulgarian puoluejohtaja Todor Zhivkov, Jugoslavian presidentti Josip Broz Tito, Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri Kurt Waldheim, San Marinon ulkoministeri Gian Luigi Berti, Espanjan pääministeri Carlos Arias Navarro, Saksan liittotasavallan liittokansleri Helmut Schmidt, Tshekkoslovakian puoluejohtaja ja presidentti Gustav Husak, Saksan demokraattisen tasavallan puoluejohtaja Erich Hoonecker, Pyhän istuimen arkkipiispa Agostino Casaroli, Englannin pääministeri Harold Wilson, Irlannin pääministeri Liam Cosgrave, Romanian puoluejohtaja ja presidentti Nicolae Ceausescu, Luxemburgin pääministeri Gaston Thorn, Yhdysvaltain presidentti Gerald Ford, Hollannin pääministeri Joop den Uyl, Tanskan pääministeri Anker Jörgensen, Islannin pääministeri Geir Hallgrimsson, Unkarin puoluejohtaja Janos Kadar, Itävallan liittokansleri Bruno Kreisky, Puolan puoluejohtaja Edvard Gierek, Italian pääministeri Aldo Moro, Norjan pääministeri Trygve Bratteli, Kanadan pääministeri Pierre Trudeau, Monacon pääministeri Andre Saint-Mleux ja Ranskan presidentti Valery Giscard d'Estaing.

UKK lounasti

Ja jokaisen tulijan saapuessa presidentti Kekkonen käveli ottamaan vieraan vastaan, jokainen tulija kiidätettiin mustassa autossa majapaikkaansa Helsingissä ja jokainen heistä on keskiviikkona Finlandia-talon suuressa kokoussalissa.

Presidentti Kekkonen ennätti lounastaa heti Zhivkovin saapumisen jälkeen saapujavirrassa syntyneessä katkoksessa.

Kun toinen tulija, presidentti Tito oli asianmukaisesti otettu vastaan Kekkonen kiidätettiin rautatieasemalle toivottamaan Neuvostoliiton puoluejohtajan Leonid Brezhnevin tervetulleeksi ja samaa vauhtia takaisin lentokentälle.

"Kiirettä piti, mutta kun lujaa tultiin niin ehdittiin," presidentin adjutantti majuri Sami Sihvo kertoi matkasta.

Viivästymistä

Rautatieasemalla käynti viivytti jonkin verran pääsihteeri Waldheimin ja ulkoministeri Bertiä kuljettaneen koneen laskeutumista, mutta lentoaseman yläpuolella kiertelevässä koneessa olijat eivät varmaankaan olisi tunteneet oloaan kovin vaikeaksi, jos he olisivat tienneet, että heidä lippunsa liehuivat koko ajan lentoasemalla.

Toisen kerran presidentti pistäytyi kaupungissa keskustelemassa eräiden vieraittensa kanssa kello 19:n jälkeen syntyneen parin tunnin tauon aikana.